

Η ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΠΕΙΣΤΗΡΙΩΝ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΔΙΚΤΥΩΝ ENCROCHAT ΚΑΙ SKY ECC ΥΠΟ ΤΟ ΦΩΣ ΤΟΥ ΕΝΩΣΙΑΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

*Εισήγηση στο επιστημονικό συνέδριο Ιουνίου 2026 της Ένωσης Εισαγγελέων
Ελλάδος «Επιλεγμένα ζητήματα σύγχρονων μορφών εγκληματικότητας και
αντιμετώπισή τους»*

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΝΟΣ

ΑΝΤΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑΣ ΕΦΕΤΩΝ
Μ.Δ. ΠΟΙΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
Μ.Δ. ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΥ

Το έτος 2017 η Γαλλική Χωροφυλακή (Gendarmerie Nationale) ανακάλυψε ότι δίκτυα οργανωμένου εγκλήματος, τα οποία εμπλέκονταν σε διακίνηση ναρκωτικών και σε εγκλήματα τελούμενα μέσω του διαδικτύου, χρησιμοποιούσαν ένα τροποποιημένο κινητό τηλέφωνο και ένα διαδικτυακό σύστημα με την ονομασία EncroChat, το οποίο διέθετε τέσσερις προεγκατεστημένες εφαρμογές (φωνητική κλήση μέσω διαδικτύου, κρυπτογραφημένη ανταλλαγή μηνυμάτων, ηλεκτρονικό ταχυδρομείο και λήψη σημειώσεων). Το συγκεκριμένο κινητό τηλέφωνο ήταν διαθέσιμο στη μαύρη αγορά έναντι ποσού 1.000 ευρώ, με εξαμηνιαία συνδρομή στο διαδίκτυο κόστους 1.500 ευρώ. Το δίκτυο EncroChat χρησιμοποιούσε τον πάροχο υπηρεσιών διαδικτύου OVHcloud με διακομιστές στο Roubaix της Γαλλίας, οι οποίοι επέτρεπαν στους χρήστες του να επικοινωνούν σε ολόκληρο τον πλανήτη. Με τη συνδρομή της Eurojust και της Europol, σχηματίστηκε Κοινή Ομάδα Έρευνας (JIT) των αρχών της Γαλλίας και της Ολλανδίας, η οποία τον Απρίλιο 2020 παραβίασε το διακομιστή του EncroChat εγκαθιστώντας λογισμικό τύπου Δούρειου Ίππου (Trojan Horse), εμφανιζόμενο ως λειτουργικό

πρόγραμμα, με αποτέλεσμα τη μεταφόρτωση των τηλεφωνικών επικοινωνιών και των μηνυμάτων συνομιλίας των χρηστών του σε διακομιστές της JIT και την ανάγνωσή τους σε πραγματικό χρόνο. Με τον τρόπο αυτό υποκλάπηκαν πάνω από 120 εκατομμύρια τηλεφωνικές κλήσεις και μηνύματα από 60.000 χρήστες σε περισσότερα από 120 κράτη. Στη συνέχεια η JIT ειδοποίησε τις αρχές επιβολής του νόμου αρκετών κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ότι είχε αποκρυπτογραφήσει το 63,7% των συνομιλιών και δεδομένων, ότι οι χρήστες του EncroChat βρίσκονταν σε δεκάδες κράτη εντός και εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης και ότι τα φερόμενα εγκλήματα είχαν διασυνοριακό χαρακτήρα, με συνέπεια πολλά κράτη να ζητήσουν τη διαβίβαση των υποκλαπέντων δεδομένων για αξιοποίηση. Ως αποτέλεσμα πραγματοποιήθηκαν περίπου 6.500 συλλήψεις, επιτεύχθηκε η δήμευση σχεδόν 900 εκατομμυρίων ευρώ από εγκληματικές δραστηριότητες και επιβλήθηκαν στερητικές της ελευθερίας ποινές συνολικής διάρκειας 7.134 ετών στους δράστες. Το Δεκέμβριο 2019 σχηματίστηκε νέα JIT των αρχών της Γαλλίας, της Ολλανδίας και του Βελγίου για την παρακολούθηση του δικτύου Sky ECC, με διακομιστές και πάλι του παρόχου OVHcloud στο Roubaix, δικτύου το οποίο χρησιμοποιούταν για ανάλογες παράνομες δραστηριότητες. Με την τεχνική Man-In-The-Middle (MITM) και ειδικότερα με την παρεμβολή ενός ενδιάμεσου ψευδοδιακομιστή, ο οποίος μέσω αόρατων μηνυμάτων προκαλούσε την αποστολή στοιχείων αποκρυπτογράφησης από φορητές συσκευές του δικτύου, κατέστη εφικτή η υποκλοπή ενός δισεκατομμυρίου τηλεφωνικών κλήσεων και μηνυμάτων κατά το χρονικό διάστημα από τις 18 Νοεμβρίου 2020 έως τις 8 Μαρτίου 2021.

Ένα από τα κράτη τα οποία ειδοποιήθηκαν σχετικά με τα συλλεγμένα δεδομένα του EncroChat ήταν η Γερμανία, όπου υπήρχαν 4.600 παρακολουθούμενοι χρήστες, η οποία το 2020 εξέδωσε Ευρωπαϊκή Εντολή Έρευνας (EEE) και διέταξε έρευνα κατ' αγνώστων από το Γενικό Εισαγγελέα της Φρανκφούρτης. Τον Ιούνιο 2020 Γάλλος δικαστής εκτέλεσε την EEE των δικαστικών αρχών της Γερμανίας, με αποτέλεσμα την έναρξη 2.250 ερευνών και τη σύλληψη πάνω από 750 χρηστών, πολλοί από τους οποίους

καταδικάστηκαν με βάση τα δεδομένα του EncroChat, τα οποία θεωρήθηκαν ως νομίμως κτηθέντα αποδεικτικά στοιχεία στην ποινική διαδικασία. Σε μία περίπτωση ασκήθηκε έφεση από κατηγορούμενο κατά απόφασης του Εφετείου του Αμβούργου, με την οποία αυτός το Μάρτιο 2021 καταδικάστηκε για διακίνηση ναρκωτικών σε ποινή φυλάκισης πέντε ετών και δημεύθηκαν έσοδα που υπερέβαιναν τα 70.000 ευρώ. Ο κατηγορούμενος υποστήριξε ότι τα δεδομένα του EncroChat δεν ήταν νόμιμα αποδεικτικά μέσα, επειδή είχαν συλληχθεί και διαβιβασθεί παρανόμως από τη Γαλλία στη Γερμανία. Η υπόθεση κατέληξε στο Ανώτατο Ομοσπονδιακό Δικαστήριο της Γερμανίας, το οποίο το Μάρτιο 2022 θεώρησε τα δεδομένα του EncroChat ως νομίμως κτηθέντα αποδεικτικά μέσα, με την αιτιολογία ότι το άρθρο 261 του Γερμανικού Κώδικα Ποινικής Δικονομίας επιτρέπει στις δικαστικές αρχές της Γερμανίας να αξιοποιούν αποδείξεις οι οποίες έχουν ληφθεί μέσω αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής, και ότι η αξιοποίηση αποδείξεων που έχουν συλληχθεί στο εξωτερικό είναι νόμιμη κατά το γερμανικό δίκαιο. Ειδικότερα το δικαστήριο έκρινε ότι οι δικαστικές αρχές της Γερμανίας θα μπορούσαν να έχουν οι ίδιες διατάξει την παρακολούθηση του EncroChat, όπως έπραξαν οι Γαλλικές ομόλογές τους, εάν είχαν εύλογη υποψία για παράνομες δραστηριότητες στο έδαφος της χώρας, ότι δεν υπήρξε παραβίαση θεμελιωδών δικαιωμάτων του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ότι η αποστολή της ΕΕΕ ήταν νόμιμη και ότι η αρχή της αναλογικότητας, η οποία διέπει την παραβίαση του απορρήτου της τηλεφωνικής επικοινωνίας, επιτρέπει τη χρήση προσωπικών δεδομένων, συμπεριλαμβανομένων του διαδικτυακού εντοπισμού και της ακουστικής παρακολούθησης, όταν υπάρχει εύλογη υποψία για παράνομες δραστηριότητες όπως η διακίνηση ναρκωτικών στη Γερμανία.

Ωστόσο σε συναφή υπόθεση αντίθετη ήταν η κρίση του Πρωτοδικείου του Βερολίνου τον Οκτώβριο 2022, το οποίο έκρινε ότι μόνο δικαστήριο (και όχι εισαγγελέας) μπορεί να εκδώσει ΕΕΕ, επομένως κατά το συλλογισμό του τα δεδομένα του EncroChat δεν μπορούσαν να αξιοποιηθούν ως νόμιμα αποδεικτικά στοιχεία. Ειδικότερα έκρινε ότι τα αποδεικτικά στοιχεία

παραβίαζαν τα κριτήρια της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ισοδυναμία και την αποτελεσματικότητα, τα οποία περιορίζουν τη διαδικαστική αυτονομία των κρατών μελών σε θέματα αποδείξεων. Ότι η δράση των υπηρεσιών επιβολής του νόμου της Γαλλίας δεν ήταν διαφανής, επειδή οι τεχνικές μέθοδοί τους δεν αποκαλύφθηκαν πλήρως, με αποτέλεσμα να μην είναι εφικτή η αξιολόγηση της ακεραιότητας των δεδομένων και επομένως του παραδεκτού τους ως αποδεικτικών μέσων στο δικαστήριο. Και ότι οι αρχές επιβολής του νόμου στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τη Γερμανία δεν επέτρεψαν την πλήρη πρόσβαση στα δεδομένα του EncroChat προς τους συνηγούς υπεράσπισης, περιορίζοντας με τον τρόπο αυτό τη διερεύνηση των αποδεικτέων πραγματικών περιστατικών και υπονομεύοντας την αρχή της δίκαιης δίκης. Με την ίδια απόφαση το εν λόγω δικαστήριο υπέβαλε σύμφωνα με το άρθρ. 267 ΣΛΕΕ 14 προδικαστικά ερωτήματα στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ), τα οποία μπορούν να ομαδοποιηθούν σε τρεις κατηγορίες: 1) Το παραδεκτό της ΕΕΕ σύμφωνα με το άρθρ. 6 παρ. 1 της Οδηγίας 2014/41/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 3-4-2014 για την ΕΕΕ σε ποινικές υποθέσεις. 2) Την ερμηνεία του άρθρ. 31 της Οδηγίας 2014/41/ΕΕ για την παρακολούθηση τηλεπικοινωνιών χωρίς τεχνική βοήθεια. 3) Τις νομικές συνέπειες της απόκτησης αποδεικτικών στοιχείων κατά παράβαση του ενωσιακού δικαίου.

Ανάλογοι προβληματισμοί αναπτύχθηκαν κατά τη διεξαγωγή δικών σε κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και εκτός αυτής, με τα δικαστήρια να εξετάζουν το ζήτημα της νόμιμης κτήσης των δεδομένων του EncroChat, καθώς η υπεράσπιση αντιμετώπιζε δυσχέρειες στην πρόσβαση σε πληροφορίες σχετικά με την κτήση των αποδεικτικών στοιχείων από την JIT, με την κοινοποίησή τους στις δικαστικές αρχές τρίτων κρατών, με την αποτελεσματική επαλήθευση ορισμένων από τους χρήστες του EncroChat, ιδίως όσων ήταν εγγεγραμμένοι χωρίς οποιοδήποτε όνομα, και με τον προσδιορισμό των ερευνητικών μεθόδων οι οποίες χρησιμοποιήθηκαν για τη συλλογή τους. Επίσης Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (NGO), συνήγοροι υπεράσπισης και ακαδημαϊκοί στη Γερμανία εξέφρασαν ανησυχίες σχετικά με το κράτος δικαίου

και την παραβίαση του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη, επαναλαμβάνοντας τις επιφυλάξεις της απόφασης του Πρωτοδικείου του Βερολίνου σχετικά με την εσφαλμένη ερμηνεία των δεδομένων του EncroChat ως αποδεικτικού μέσου από την πλευρά της εισαγγελίας, δεδομένης και της δυσχέρειας ταυτοποίησης των χρηστών, της κρυφής συλλογής τους και της μη παροχής προς τους Γάλλους δικαστές όλων των πληροφοριών και τεχνικών δεδομένων που αφορούσαν στην ευρύτερη καταγραφή τους. Επιπλέον εκφράστηκε η άποψη ότι με την παρακολούθηση του EncroChat παραβιάστηκε και το δικαίωμα στο σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης και το δικαίωμα στην προστασία των προσωπικών δεδομένων, καθώς οι αρχές παραβίασαν τους λογαριασμούς όλων των χρηστών, οι οποίοι όμως δε συμμετείχαν οπωσδήποτε σε εγκληματική δραστηριότητα.

Τον Οκτώβριο 2023 η Γενική Εισαγγελέας του ΔΕΕ Tamara Čareta υπέβαλε γνώμη προς το δικαστήριο, ομαδοποιώντας τα 14 προδικαστικά ερωτήματα του Πρωτοδικείου του Βερολίνου σε πέντε ενότητες. Η (νομικά μη δεσμευτική) γνώμη της Γενικής Εισαγγελέως δεν εξέτασε τη νομιμότητα της διαδικασίας παρακολούθησης στη Γαλλία ούτε αυτήν της συλλογής αποδεικτικών μέσων σε οποιοδήποτε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αφήνοντας στα κράτη μέλη να κρίνουν αν τα δεδομένα του EncroChat μπορούν να αξιοποιηθούν στο εκάστοτε εθνικό δικαστήριο. Τα κύρια σημεία της γνώμης της Γενικής Εισαγγελέως είναι τα ακόλουθα:

1. Όταν για το αρχικό μέτρο έχει ληφθεί άδεια από δικαστήριο στο κράτος εκτέλεσης, η Ευρωπαϊκή Εντολή Έρευνας (ΕΕΕ) για τη διαβίβαση αποδεικτικών στοιχείων δεν χρειάζεται να εκδίδεται επίσης από δικαστήριο, ακόμη και αν, σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους έκδοσης, η αρχική συλλογή των αποδεικτικών στοιχείων έπρεπε να διαταχθεί από δικαστήριο. Το γεγονός ότι η παρακολούθηση πραγματοποιήθηκε στο έδαφος άλλου κράτους μέλους δεν επηρεάζει τον καθορισμό της αρχής έκδοσης.

2. Σύμφωνα με το άρθρ. 6 παρ. 1 στοιχ. α' της της Οδηγίας 2014/41/ΕΕ, κάθε σημαντική παρέμβαση στα θεμελιώδη δικαιώματα και ελευθερίες, όπως το αίτημα πρόσβασης σε πάροχο υπηρεσιών δικτύου και σε δεδομένα τηλεπικοινωνιών, πρέπει να δικαιολογείται από σοβαρό δημόσιο συμφέρον, το οποίο προσδιορίζεται από εθνικό δικαστήριο, τούτο συνέβη δε στην υπό κρίση υπόθεση, επειδή η άδεια για την παρακολούθηση του EncroChat παρασχέθηκε από γαλλικό δικαστήριο, επομένως τα κριτήρια της αναλογικότητας εξετάστηκαν από ανεξάρτητο και αμερόληπτο όργανο.
3. Κανένα δικαστήριο κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν μπορεί να αμφισβητήσει τη νομιμότητα της διαδικασίας έρευνας των γαλλικών αρχών, εφ' όσον αυτή έχει εγκριθεί από εθνικό δικαστήριο του εν λόγω κράτους. Μία τέτοια αμφισβήτηση θα υπονόμει το σεβασμό της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης, η οποία είναι από καιρό καθιερωμένη στο δίκαιο και την πρακτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
4. Ένα κράτος μέλος το οποίο, στο πλαίσιο της μονομερούς έρευνας ή ποινικής διαδικασίας του, παρακολουθεί τηλεπικοινωνίες στο έδαφος άλλου κράτους μέλους οφείλει να ενημερώνει το εν λόγω άλλο κράτος σχετικά με την παρακολούθηση. Η εν λόγω κοινοποίηση μπορεί να πραγματοποιηθεί σε οποιαδήποτε αρχή κρίνεται κατάλληλη από το κράτος μέλος που διενεργεί την παρακολούθηση, το οποίο δεν μπορεί να γνωρίζει ποια αρχή είναι αρμόδια σε παρόμοια εγχώρια υπόθεση. Το άρθρο 31 της οδηγίας 2014/41/ΕΕ αποσκοπεί στην προστασία τόσο των θιγόμενων μεμονωμένων χρηστών τηλεπικοινωνιών όσο και της κυριαρχίας του κράτους μέλους στο οποίο απευθύνεται η κοινοποίηση.
5. Το δίκαιο της Ένωσης, στο παρόν στάδιο εξέλιξής του, δε ρυθμίζει το παραδεκτό των αποδεικτικών στοιχείων που συλλέγονται βάσει ΕΕΕ η οποία έχει εκδοθεί κατά παράβαση των διατάξεων της Οδηγίας 2014/41/ΕΕ. Το παραδεκτό των αποδεικτικών στοιχείων εμπίπτει στο εθνικό δίκαιο, το οποίο, ωστόσο, πρέπει να είναι σύμφωνο προς τις

απαιτήσεις που επιβάλλονται από τα δικαιώματα άμυνας, όπως κατοχυρώνονται στα άρθρα 47 και 48 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Επιπρόσθετα η Γενική Εισαγγελέας έκρινε ότι κανένα δικαστήριο ή αρχή επιβολής του νόμου σε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν πρέπει να επιβάλλει νέους περιορισμούς στη χρήση της ΕΕΕ, καθώς η διαβίβαση πληροφοριών θα μπορούσε να συμβάλει στην επαλήθευση ή συγκέντρωση στοιχείων σε ποινικές υποθέσεις. Και ότι η διασφάλιση του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη είναι ζωτικής σημασίας και, εφόσον έχει δοθεί άδεια από δικαστήριο κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τυχόν διαφωνίες μεταξύ διαφορετικών δικαστικών οργάνων δεν πρέπει να υπονομεύουν την έρευνα που διεξάγεται από άλλο κράτος μέλος της Ένωσης. Συνολικά από την ερμηνεία της Γενικής Εισαγγελίας για το δίκαιο που διέπει την ΕΕΕ προκύπτει το συμπέρασμα ότι θεωρεί την τελευταία ως σημαντικό εργαλείο για τη δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το ΔΕΕ ακολούθησε σε μεγάλο βαθμό τη γνώμη της Γενικής Εισαγγελίας, με την εξαίρεση ορισμένων σημείων σχετικά με το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη. Έτσι στις 30 Απριλίου 2024 και στην υπόθεση C-670/22 έκρινε τα ακόλουθα:

1. Σχετικά με την έκδοση ΕΕΕ από δικαστή: Κατά την έννοια του άρθρ. 1 παρ. 1 και του άρθρ. 2 στοιχ. γ' της Οδηγίας 2014/41/ΕΕ, ευρωπαϊκή εντολή έρευνας που αποσκοπεί στη διαβίβαση αποδεικτικών στοιχείων που βρίσκονται ήδη στην κατοχή των αρμοδίων αρχών του κράτους εκτέλεσης δεν πρέπει κατ' ανάγκη να εκδίδεται από δικαστήριο, σε περίπτωση που, σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους έκδοσης, στο πλαίσιο αμιγώς εσωτερικής διαδικασίας του κράτους αυτού, η αρχική συλλογή των εν λόγω αποδεικτικών στοιχείων θα έπρεπε να είχε διαταχθεί από δικαστήριο, αλλά η διαβίβαση των εν λόγω αποδεικτικών στοιχείων μπορεί να διαταχθεί από εισαγγελέα.

2. Σχετικά με τις προϋποθέσεις έκδοσης της ΕΕΕ: Σύμφωνα με το άρθρ. 6 παρ. 1 στοιχ. β' της Οδηγίας 2014/41/ΕΕ, μία ΕΕΕ μπορεί να εκδίδεται μόνον όταν η αρχή έκδοσης κρίνει ότι πληρούνται οι εξής προϋποθέσεις: ...β) το ή τα ερευνητικά μέτρα που προβλέπονται στην ΕΕΕ θα μπορούσαν να είχαν διαταχθεί υπό τις ίδιες προϋποθέσεις σε παρόμοια εγχώρια υπόθεση. Επ' αυτού το δικαστήριο πραγματοποίησε την ακόλουθη θεμελιώδη διάκριση: Όταν μια αρχή έκδοσης επιθυμεί να συγκεντρώσει αποδεικτικά στοιχεία που βρίσκονται ήδη στην κατοχή των αρμόδιων αρχών του κράτους εκτέλεσης, προϋπόθεση για την έκδοση ΕΕΕ είναι η τήρηση όλων των όρων (ύπαρξη συγκεκριμένων ενδείξεων, παραδεκτό αποδεικτικών στοιχείων) που προβλέπει το εθνικό της δίκαιο για παρόμοια εγχώρια υπόθεση (σκέψη 93). Αντίθετα όταν τα εν λόγω δεδομένα έχουν συλλεχθεί από τις αρμόδιες αρχές του κράτους εκτέλεσης στο έδαφος του κράτους έκδοσης και προς το συμφέρον του, η έκδοση ΕΕΕ με σκοπό τη διαβίβαση αποδεικτικών στοιχείων που βρίσκονται ήδη στην κατοχή των αρμόδιων αρχών του κράτους εκτέλεσης δεν απαιτείται να υπόκειται στις ίδιες ουσιαστικές προϋποθέσεις με εκείνες που εφαρμόζονται στο κράτος έκδοσης για τη συλλογή τέτοιων αποδεικτικών στοιχείων (σκέψη 96). Επιπλέον, έκρινε το ΔΕΕ, όταν η αρχή έκδοσης επιδιώκει, μέσω ΕΕΕ, τη διαβίβαση αποδεικτικών στοιχείων που βρίσκονται ήδη στην κατοχή των αρμόδιων αρχών του κράτους εκτέλεσης, η αρχή έκδοσης δεν έχει την εξουσία να ελέγξει τη νομιμότητα της διακριτής διαδικασίας (πχ της χρήσης ειδικού λογισμικού) με την οποία συλλέχθηκαν από το κράτος μέλος εκτέλεσης τα αποδεικτικά στοιχεία των οποίων ζητεί τη διαβίβαση (σκέψη 100). Ως αποτέλεσμα η αρχή η οποία εξέδωσε την ΕΕΕ δεν μπορεί να αμφισβητήσει τη νομιμότητα των μεθόδων που χρησιμοποιήθηκαν για τη συλλογή δεδομένων από το EncroChat, επειδή τούτο θα παραβίαζε την αρχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με την αμοιβαία αναγνώριση στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές

υποθέσεις. Επομένως, έκρινε το ΔΕΕ, η εκ μέρους της Γερμανίας αμφισβήτηση της διαδικασίας την οποία ακολούθησαν οι αρχές της Γαλλίας για τη συλλογή αποδείξεων, τηρώντας την εθνική νομοθεσία τους, υπονομεύει την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης και επομένως δεν μπορεί να ληφθεί υπ' όψη. Ως προς αυτό το σημείο πάντως, το δικαστήριο προέβη στις δύο ακόλουθες διευκρινίσεις: 1) Δεν είναι απαραίτητο, κατά το χρόνο της έκδοσης της ΕΕΕ, να υφίσταται υπόνοια, βασισμένη σε συγκεκριμένα γεγονότα, για τη διάπραξη σοβαρών αδικημάτων όσο αφορά κάθε ενδιαφερόμενο πρόσωπο, εφ' όσον δεν υφίσταται τέτοια απαίτηση σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο. 2) Εφ' όσον η επακόλουθη ποινική διαδικασία εγγυάται το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη, η αδυναμία επαλήθευσης της ακεραιότητας των δεδομένων τα οποία συλλέχθηκαν μέσω της παρακολούθησης δεν ασκεί οποιαδήποτε επιρροή.

3. Σχετικά με την κοινοποίηση προς το κράτος μέλος όπου βρίσκεται ο παρακολουθούμενος (άρθρ. 31 παρ. 1 της Οδηγίας 2014/41/ΕΕ): Το ΔΕΕ έκρινε ότι η έννοια των «τηλεπικοινωνιών» κατά το ως άνω άρθρο περιλαμβάνει τις υπηρεσίες επικοινωνίας μέσω διαδικτύου και, επομένως, η διείσδυση σε τερματικές συσκευές με σκοπό την εξαγωγή δεδομένων επικοινωνίας, κίνησης ή θέσης, από υπηρεσία επικοινωνίας που βασίζεται στο διαδίκτυο, εμπίπτει στην «παρακολούθηση τηλεπικοινωνιών» του εν λόγω άρθρου. Επιπλέον εναπόκειται σε κάθε κράτος να ορίσει την αρμόδια αρχή για την παραλαβή της κοινοποίησης του άρθρ. 31 παρ. 1, και σε περίπτωση που το κράτος μέλος παρακολούθησης δεν είναι σε θέση να την προσδιορίσει, η κοινοποίηση αυτή μπορεί να σταλεί σε οποιαδήποτε αρχή του κράτους μέλους προς το οποίο αυτή απευθύνεται.
4. Τέλος σχετικά με το αν το ενωσιακό δίκαιο αποκλείει παρανόμως κτηθέντα αποδεικτικά μέσα: Στο σημείο αυτό το ΔΕΕ διαφώνησε σε κάποιο βαθμό με τη γνώμη της Γενικής Εισαγγελέως. Αν και

αναγνώρισε ότι η εθνική νομοθεσία διέπει το παραδεκτό των αποδεικτικών μέσων στην ποινική διαδικασία, έκρινε ότι το άρθρ. 14 παρ. 7 της Οδηγίας 2014/41/ΕΕ επιβάλλει στα κράτη μέλη να διασφαλίζουν το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη στις διαδικασίες που σχετίζονται με την ΕΕΕ. Και τούτο σημαίνει ότι εναπόκειται στην εσωτερική έννομη τάξη κάθε κράτους μέλους να θεσπίσει τους δικονομικούς κανόνες περί ενδίκων βοηθημάτων που αποσκοπούν στη διασφάλιση των δικαιωμάτων τα οποία θεμελιώνονται στο ενωσιακό δίκαιο, υπό τον όρο ωστόσο ότι οι κανόνες αυτοί δεν είναι λιγότερο ευνοϊκοί από τους διέποντες παρόμοιες καταστάσεις που υπόκεινται στο εσωτερικό δίκαιο (αρχή της ισοδυναμίας) και δεν καθιστούν πρακτικώς αδύνατη ή υπέρμετρα δυσχερή την άσκηση των δικαιωμάτων που απονέμει το δίκαιο της Ένωσης (αρχή της αποτελεσματικότητας) (σκέψη 129). Επομένως αποδεικτικό στοιχείο για το οποίο ένας διάδικος δεν είναι σε θέση να υποβάλει παρατηρήσεις με αποτελεσματικό τρόπο πρέπει να αποκλείεται από την ποινική διαδικασία (σκέψη 130).

Συμπερασματικά η απόφαση του ΔΕΕ απέδωσε έμφαση στη διασφάλιση των διωκτικών αρχών, ώστε να εξαγάγουν αξιοποιήσιμα δεδομένα από το δίκτυο EncroChat, προκειμένου να υποστηριχθεί η στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά του οργανωμένου εγκλήματος, και μάλλον παρέκαμψε τα προδικαστικά ερωτήματα σχετικά με τη νομιμότητα των δεδομένων αυτών, τις τυχόν παραβιάσεις της διαδικασίας συλλογής τους και την επιρροή τους στο παραδεκτό των αποδεικτικών μέσων στην ποινική διαδικασία. Τέλος η υπόθεση στάθηκε η αφορμή για την ανάδειξη των περιορισμών του ενωσιακού δικαίου στο συγκεκριμένο τομέα, με σκοπό την άρση των οποίων υιοθετήθηκε ακολούθως ο Κανονισμός (ΕΕ) 2023/1543 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 12-7-2023, σχετικά με τις ευρωπαϊκές εντολές υποβολής στοιχείων και τις ευρωπαϊκές εντολές διατήρησης στοιχείων για ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία σε ποινικές διαδικασίες και για την εκτέλεση περιοριστικών της ελευθερίας ποινών κατόπιν ποινικών διαδικασιών.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Bajović V., Ćorić V., Encrochat and Sky ECC Data as Evidence in Criminal Proceedings in Light of the CJEU Decision, *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice* 33 (2025) 235–262.
2. Hoxhaj A., The CJEU Ruled that the EncroChat Data can be Admissible Evidence in the EU, *European Journal of Risk Regulation* (2025), 16, 1567–1579.
3. Oerlemans J.J., Legal aspects of the EncroChat- and SkyECC operation, *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice* 30 (2022), 309–328.
4. Turanjanin V., EncroChat, Sky ECC and Regulation (EU) 2023/1543: towards a new standard of digital evidence (I), *Journal of Criminology and Criminal Law*, 63(3), 7–30.
5. Τσόγκα Λ., Αποδείξεις και Διεθνής Δικαστική Συνεργασία, Ζητήματα και Νομολογία με Έμφαση στις Ηλεκτρονικές Αποδείξεις, Φεβρουάριος 2025.